

# GRIP OP DE MAAS

## PERSPECTIEFTREKKERS, VOORBEREIDINGSTEAM & BELEID 9 MEI 2017

### DEELNEMERS

Naam	Aanwezigheid
Ad Van 't Zelfde	Aangemeld
Albert Barneveld	Aangemeld
Eric Driehuisen	Aangemeld
Henry Tuin	Aangemeld
Hessel Voortman	Aangemeld
Jacqueline Klaver	Aangemeld
Katja Oostendorp	Aangemeld
Maarten van der Vlist	Aangemeld
Manon Jütte	Aangemeld
Marlène van Gessel	Aangemeld
Pim Breek	Aangemeld
Tom Raadgever	Aangemeld
Wim van Hengel	Aangemeld
Andre Welberg	Afgemeld
Bilal Akdeniz	Afgemeld
David Janssen	Afgemeld
Jos Blom	Afgemeld
Marcel Hertogh	Afgemeld
Wieke Pot	Afgemeld

### OPENING & TERUGBLIK

Katja verwelkomt alle deelnemers en zegt dat het alweer een tijd geleden is dat we elkaar zagen. Eerder was een bijeenkomst gepland in februari, maar vanwege ziekte van Wim hebben we besloten de bijeenkomst te verplaatsen naar vandaag. Het is goed om terug te kijken op 3 november, de laatste keer dat wij in deze samenstelling bijeen waren.

Op 3 november had iedere perspectieftrekker een pitch voorbereid en hebben we leidende principes geformuleerd die onder de verschillende perspectieven liggen. Daarna hebben we in groepjes de leidende principes per perspectief aangescherpt.

In deze fase van co-creatie zijn we er bijna; we hebben zes perspectieven, leidende principes en aansluiting met beleid. Maar we zijn er nog niet helemaal. Deze werksessie gaan we de leidende principes scherper maken en communicabel als oogst uit deze fase. Dat heeft geleid tot het programma van vandaag.

Naast het aanscherpen van de leidende principes gaan we ook uitzoemen: als we door onze oogstaren kijken naar de perspectieven, kunnen we dan leidende principes benoemen die ook voor andere vervangingsopgaven gelden? Daarna geeft Wim een update over het regioadvies en gaan we in op de acties zoals het vervolg en de evaluatie.

## PROGRAMMA

10.00	Start	
10.10	- Aanscherpen leidende principes voor de Maas - Uitzoemen: leidende principes andere vervangingsopgaven - Oogstboekje fase 2	} Afronding huidige fase
11.30	Vervolgstep door Wim	
11.55	Acties (evaluatie, bredere bijeenkomst, ...)	
12.00	Einde/Lunch	

## STAND VAN ZAKEN PERSPECTIEVEN

Voordat we aan de slag gaan met het concretiseren van de leidende principes stelt Katja voor om een kort rondje te doen om elkaar bij te praten. Een aantal van de perspectieftrekkers hebben in de tussentijd niet stilgezeten.

## ENERGIE & ENERGIEK

Manon licht toe dat er in de tussentijd veel is gedaan. 'We zijn verder gegaan met als uitgangspunt wat zouden water en energie kunnen betekenen'. De werkgroep is tot een prototype gekomen: stuw iets aanpassen en beschikbaar stellen om turbines aan te hangen die stromingsenergie opwekken. Met een warmtepomp wordt een graad warmte onttrokken aan de rivier, ten behoeve van verwarming van woningen en bedrijfsgebouwen in de omgeving van de stuw. De temperatuur van het rivierwater verlagen is goed voor de waterkwaliteit, omdat water in Nederland meestal te warm is voor flora en fauna. Daarnaast is een buffervat nodig om opgewarmd water in op te slaan teneinde de afhankelijkheid van het seizoen te verkleinen. Dat is van belang als we rond 2030 van het gas afgaan. Op dit moment ligt het prototype klaar en wordt gewerkt aan een boekje. Daarbij is ook een aanzet gemaakt voor een businesscase voor Rijkswaterstaat. Daarnaast is ook

gekeken naar het systeem. Fase 3 voor het perspectief Energie & Energiek ligt in een pilot om het prototype te testen.

### INFOCRATIE

Eric vervolgt dat hij een compacte presentatie heeft gemaakt van zijn perspectief waarin de speerpunten staan. Het perspectief Infocratie gaat er vanuit dat informatie leidt tot inzicht. Vervolgens leiden informatie en vertrouwen tot infocratie. Er is een bestuurlijke noodzaak om procedures zorgvuldig in te richten waarbij informatiedelen van belang is. Het is belangrijk om de dialoog aan te gaan met de bevolking en elkaar serieus nemen is een goed uit te leggen waardevolle stap. Wat betreft het vervolg van het perspectief heeft Eric verschillende gesprekken met partijen die mogelijk geïnteresseerd zijn om te investeren. Het idee is om een database en proefgebied op te zetten om te onderzoeken hoe het in de praktijk werkt met één of twee casussen om die uit te testen. Eric benadrukt dat hij behoefte heeft aan een goede afstemming omdat hij geen lucht wil verkopen aan partijen die gaan investeren.

### ADAPTIEVE MAAS

Op 3 november zijn we geëindigd met een samenvatting over wat we kunnen doen met het perspectief en hoe we verder kunnen. Voorstel is om het perspectief te toetsen op de Maas, maar hiervoor is wel budget en ondersteuning nodig. Henry heeft contact gezocht met de personen die betrokken zijn (geweest) bij het perspectief Adaptieve Maas en heeft gevraagd of zij geïnteresseerd zijn om verder mee te werken aan het vervolg. Ook ziet Henry veel overeenkomsten met het SO3<sup>1</sup> op 4 van de 6 kennisvragen, de mogelijkheden worden onderzocht om aan te haken met de innovatieopgave.

### BELEVING

Wim licht toe dat er binnen IenM een groep studenten bezig is geweest met een onderzoek dat raakt aan het perspectief Beleving van Marlène. Aanstaande donderdag komt de groep de uitkomsten presenteren en nodigt bij deze Marlène hiervoor uit.

Na de aanvaring die is gebeurd bij Grave is Marlène ook bij stuw Grave gaan kijken. 'Beleving is soms heel heftig. Er was een continue aanloop van mensen om te kijken bij de stuw. De mooiste verhalen deden daar de ronde, ook een heleboel verhalen die niet overeenkwamen met wat er daadwerkelijk is gebeurd. Al met al een hele mooie beleving.

---

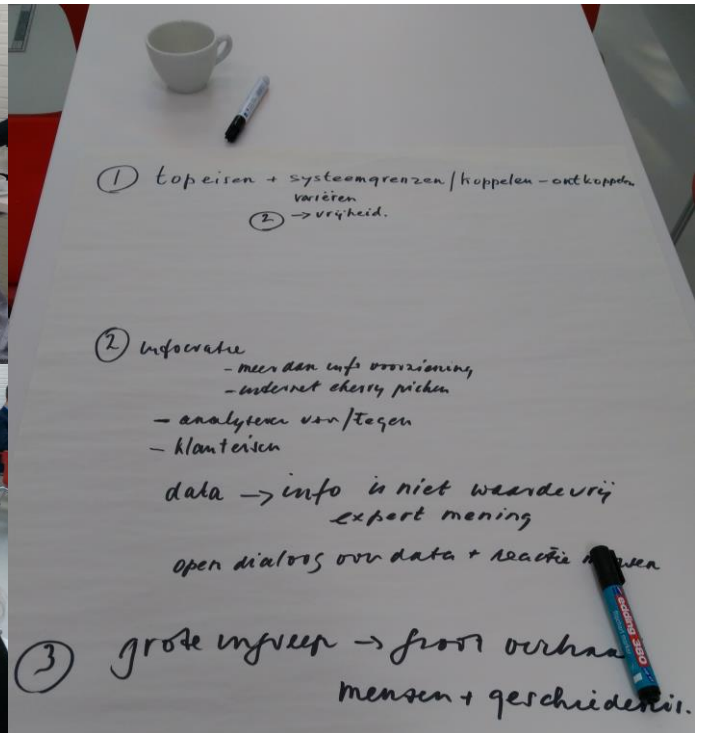
<sup>1</sup> Samenwerkingsovereenkomst van Rijkswaterstaat met raamcontract voor Ingenieursdiensten

## VOETNOOT

Tot slot volgt een advies om goed in de markt te kijken wat er al is. We hoeven niet zelf het wiel opnieuw uit te vinden, daar waar het kan is het juist mooi om elkaar te versterken door verbinding. Katja vult aan dat het belangrijk is om alert te zijn wat er in de markt gebeurt en elkaar daar op te wijzen.

## AAN DE SLAG

Na de terugblik en update over de stand van zaken is het tijd om aan de slag te gaan. Vandaag gaan we een slag slaan in het concretiseren en communicabel maken van de leidende principes voor elk perspectief. De deelnemers gaan in twee groepjes uiteen en bespreken elk perspectief circa tien minuten. Doel is om een volzin of oneliner op te schrijven.



## LEIDENDE PRINCIPES

- **STORY TELLING**

Een grote ingreep heeft een groot verhaal nodig.

Haak bij definiëring opgave aan bij de historie en verhalen van mensen, ga daar actief naar opzoek, bijvoorbeeld per stuw.

- **BELEVING**

Zorg dat de omgeving trots is op het object. Zorg dat de burgers het verhaal, de geschiedenis van het object kennen, het kunnen vertellen én navertellen.

Omgeving-burgers-object horen bij elkaar. Het object is onderdeel van de omgeving en de omgeving hoort bij het object. Zorg dat deze drie-eenheid helder in beeld is (komt).

- **RADICAAL ONTWERPEN**

Optimaliseer per functie voor alle mogelijke functies.

Bepaal de systeemgrenzen op basis van de functies.

Op die manier creëer je vrijheid om na te denken over invulling van de toekomstige vraag. Denk buiten bestaande kaders om voor specifieke functie extreem door te trekken.

- **INFOCRATIE**

Stel informatie zo beschikbaar dat burgers daarop kunnen interacteren op een creatieve manier.

- **ENERGIE & ENERGIEK**

Haal zo veel mogelijk energie uit je systeem als antwoord op de Nederlandse energie uitdaging.

- **ADAPTIEVE MAAS**

Het herbeschouwen van het bestaande systeem als alternatief op 1:1 vervanging om te komen tot een efficiënte inrichting (minder stuwen) en een adaptieve en toekomstvast gebruik (flexibele peilen, voldoende voor huidige en toekomstige functies).

Het vast stellen van een adaptieve en robuuste stuw die mee kan bewegen met toekomstige ontwikkelingen in het gebruik en de omgeving.

Deze leidende principes zijn van toepassing op de individuele perspectieven, maar kunnen ook worden gebruikt als handvatten voor andere vervangingsopgaven.

## VERVOLGSTAP

Wim geeft een toelichting over de stand van zaken bij IenM in relatie tot Grip op de Maas. Volgende week is het MIRT directeurenoverleg voor de regio Zuid-Nederland. Stuwen in de Maas is geagendeerd zodat men weet dat we hiermee bezig zijn, het gaat dan niet over de inhoud maar over het proces. Daarnaast is Wim bezig met het schrijven van een regioadvies. Dit is een advies van de regio Zuid-Nederland aan de programmeringsafdeling van Rijkswaterstaat, die dit advies vervolgens via de DG met de beleidsdirecties communiceert. De richting van beleid is met name gericht in de definiëring van de opgave en de mate van complexiteit. Kan Rijkswaterstaat het via het SLA spoor oplossen of bv via het MIRT? Bij dit laatste is meer bestuurlijk overleg met provincies, gemeenten, waterschappen en stakeholders noodzakelijk.

Het regioadvies is naar verwachting rond de zomer klaar. Dit advies kan aanleiding zijn voor Pim om verkenningen in gang te zetten. Pim geeft aan dat er parallel een aantal trajecten lopen die tot doel hebben meer inzicht te krijgen in de opgave. Wim probeert op te schrijven vanuit onze kant wat zou moeten of kunnen gebeuren. Op basis van het regioadvies neemt het ministerie een beslissing hoe de opgave verder op te pakken: wanneer inprogrammeren, welke scope etc.

## AFSLUITING EN VERVOLG

In deze werksessie zijn we een mooie stap verder gekomen met de concretisering van de leidende principes. Deze leidende principes zijn een goede input voor het regioadvies dat Wim aan het schrijven is.

Daarnaast is het goed om te horen dat een aantal perspectieven doorgaan ook al sluiten we deze fase van co-creatie af. Wel wordt gevraagd in welke mate van gemeenschappelijkheid we verder gaan. Maarten doet een praktisch voorstel om allemaal verder te gaan en bij elkaar te komen wanneer daar behoefte aan is. Bijvoorbeeld als iemand wil brainstormen of iets wil presenteren.

## ACTIEPUNTEN

- Het is belangrijk om Grip op de Maas te evalueren zowel qua inhoud, proces en wat deze fase ons heeft gebracht. Dit doen we in september tijdens een boottocht op de Maas. Een mooi moment om ook te vieren wat we gezamenlijk hebben bereikt. Marlène en Manon hebben aangegeven een rol te willen spelen in het bedenken van de opzet. .
- Op de evaluatie komen ook het regioadvies (presentatie Wim), een update van de perspectieven en een concept oogstboekje fase 2 aan bod. Actie oogstboekje bij Maarten, Katja, Albert
- Aandachtspunt voor de evaluatie is om ook te kijken op welke manier we een officieel eind aan deze fase van Grip op de Maas organiseren en op welke manier. Bijvoorbeeld in een brede bijeenkomst en eventueel met media-aandacht.